

Vadība

Izvēle kļūt par mikrouzņēmumu nodokļa maksātāju - jaunajiem un jau reģistrētajiem uzņēmumiem

20. septembris, 2010 / Diāna Kļuškina, sertificēta nodokļu konsultante, ZAB SORAINEN
vecākā juriste

Foto: no ZAB SORAINEN arhīva

2010. gada 1. septembrī stājās spēkā Mikrouzņēmumu nodokļa likums (MUN likums), saskaņā ar kuru mikrouzņēmums var būt individuālais komersants, individuālais uzņēmums, zemnieka vai zvejnieka saimniecība, cita fiziskā persona, kas reģistrēta Valsts ieņēmumu dienestā (VID) kā saimnieciskās darbības veicējs, vai sabiedrība ar ierobežotu atbildību (SIA), kura ir izvēlējusies maksāt mikrouzņēmumu nodokli (MUN).

Kā jau zināms, MUN aizstāj:

1. iedzīvotāju ienākuma nodokli (IIN);
2. uzņēmumu ienākuma nodokli (UIN) - ja attiecas;
3. valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI) un
4. uzņēmējdarbības riska valsts nodevu.

Un, protams, pārsvarā visi būsīm dzirdējuši par kritērijiem, kuriem jāatbilst, lai uzņēmums (saimnieciskās darbības veicējs) tiktu uzskatīts par mikrouzņēmumu un varētu apsvērt domu par MUN maksātāja statusa izvēli:

- dalībnieki ir fiziskas personas (SIA gadījumā dalībnieki vienlaikus ir arī valdes locekļi);
- apgrozījums kalendārā gadā nedrīkst pārsniegt 70 000 Ls;
- darbinieku skaits jebkurā brīdī ir ne vairāk kā 5 cilvēki, izņemot, ja darbinieks ir promesošs vai atstādināts.

Lai arī uzņēmums atbilstu mikrouzņēmumam izvirzītajiem kritērijiem, tas ir tiesīgs izvēlēties maksāt MUN, ja mikrouzņēmuma darbinieka ienākums no MUN maksājošā mikrouzņēmuma nepārsniedz 500 Ls mēnesī.

MUN jau reģistrētajām sabiedrībām

Tā kā MUN aizstās nodokļus, kas kopumā maksājami par gadu, tad uzņēmēji, kuri jau ir uzsākuši darbību līdz 1. septembrim, par šī nodokļa maksātāju varēs pārreģistrēties ar nākamā gada 1. janvāri. Lai to izdarītu, līdz 15. decembrim jāizvērtē sava atbilstība MUN maksātāja statusam un ar šo statusu saistītās tālākās perspektīvas, un jāiesniedz pieteikums VID.

Pirms iesniegt pieteikumu jāņem vērā ne tikai izdevīguma aprēķini, kas saistīti ar konkrētu likmju piemērošanu attiecīgiem

apliekamajiem ienākumiem, bet arī apstākļi, ka, ja iepriekšējos gados uzņēmumam ir bijuši zaudējumi, kļūstot par MUN maksātāju, iepriekšējo gadu zaudējumu izmantošanas iespēja - ar UIN apliekamā ienākuma samazināšana par zaudējumiem likuma „Par uzņēmumu ienākuma nodokli” 14. pantā noteiktajā kārtībā - turpmāk tiek liegta pat tad, ja nodokļu maksātājam nākas atgriezties pie *parastās nodokļu maksāšanas kārtības*.

Ko tas nozīmē praksē? Piemēram, izvēloties maksāt MUN, ja neto apgrozījums tiek prognozēts 20 000 Ls un paredzamā peļņa 10 000 Ls, bet uzņēmumam ir bijuši iepriekšējo gadu zaudējumi 30 000 Ls, par kuriem tas būtu varējis koriģēt apliekamo ienākumu nākamo astoņu gadu laikā, MUN maksātāja statusā zaudējumu izmantošanas iespēja tiek liegta. Konkrētajā piemērā MUN būtu 1 800 Ls, bet, paliekot pie *parastās kārtības*, UIN nebūtu jāmaksā. Turklāt tiktu izmantota tikai daļa zaudējumu, un atlikušos uzņēmums varētu izmantot turpmākajos gados.

Uzņēmumam ar vairākiem darbiniekiem, kuru algas izdevumi pamatā ir būtiskākie šā uzņēmuma izdevumi, visdrīzāk MUN maksātāja statuss, arī zaudējot iespēju izmantot iepriekšējo gadu zaudējumus, būs izdevīgs. *Parastā kārtībā* maksājot nodokļus, tikai no vienas vien algas 500 Ls apmērā gadā nodokļos būtu jāsamaksā aptuveni 3 300 Ls. Protams, jāņem vērā arī tas, ka šis izdevīgums sadalās starp darba devēju un darbinieku (1 440 Ls un 1 860 Ls).

VID piecu darba dienu laikā pēc tam, kad saņemts pieteikums par MUN maksātāja statusa iegūšanu, pieņem lēmumu par mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja reģistrēšanu vai lēmumu par reģistrācijas atteikumu, ja VID rīcībā ir informācija, ka iesniedzējs neatbilst MUN likumā noteiktajiem kritērijiem.

Kādas būs tendences un iemesli reģistrācijas atteikumiem, šobrīd varam vēl tikai minēt. Acīmredzot, ja jau nodokļa maksātājs būs nolēmis reģistrēties par MUN maksātāju, tātad šajā solī tas ir prognozējis kādu izdevību, un, ja normatīvajos aktos tāda iespēja ir dota, tad VID nevajadzētu to tendenciozi ierobežot. Šobrīd redzu, ka lielākais *klupšanas akmens* varētu būt mikrouzņēmuma īpašnieka kā mikrouzņēmuma darbinieka ienākuma no mikrouzņēmuma ierobežojums 500 Ls mēnesī. Piemēram, ja līdz pieteikuma iesniegumam par MUN maksātāja piešķiršanu saimnieciskās darbības veicēja ikmēneša ienākumi kaut vai vienā mēnesī ir pārsnieguši 500 Ls, vai tas būs pamats VID atteikt reģistrāciju MUN maksātāja statusā? Jebkurā gadījumā aicinu atcerēties arī par savām tiesībām pārsūdzēt VID lēmumu.

Ja MUN maksātāja statuss ir piešķirts, tad tas tiek piešķirts uz veselu taksācijas periodu. Arī gadījumā, ja jau janvārī iepriekš minētie kritēriji tiktu pārsniegti, MUN maksātāja statuss tiks zaudēts ar nākamo taksācijas periodu.

Šobrīd jau reģistrētiem uzņēmumiem un fiziskām personām, kas līdz 2010. gada 15. decembrim iesniegs VID pieteikumu par MUN maksātāja statusa piešķiršanu, tas tiks piemērots ar nākamo taksācijas perioda 1. janvāri, t.i., 2011. gada 1. janvāri. Līdz ar to potenciālajiem MUN maksātājiem jārēķinās, ka, pārsniedzot minētos kritērijus (apgrozījuma, darbinieku skaita vai ienākumu), tiks piemērota paaugstināta MUN likme:

- apgrozījuma pārsnieguma virs 70 000 Ls daļai piemērojama MUN 20 % likme;
- darbinieku skaita pārsniegumam par katru virslimita darbinieku papildus piemērojama 2 % likme no apgrozījuma;
- no MUN darbinieka ienākuma pārsniegumam virs 500 Ls papildus ieturams nodoklis 20 % apmērā.

Pamatā maksimālā MUN summa gadā ir 6 300 Ls, kas ir 9 % no 70 000 Ls. Ja šī nodokļa summa ir lielāka, tātad kāds no kritērijiem ir pārsniegts. Tomēr arī pārsniedzot šos kritērijus un maksājot MUN pēc palielinātas likmes, kopumā MUN maksātājam var veidoties nodokļu ietaupījums. Tikai uzņēmējam jārēķinās, ka kritēriju pārsnieguma gadījumā, piemēram, ja vienu mēnesi darbinieka ienākums pārsniedzis 500 Ls, MUN maksātāja statuss ar nākamo gadu tiks zaudēts. Bet varbūt ir vērts ietaupīt vismaz vienā gadā!

Var būt arī situācija, kad taksācijas perioda laikā mikrouzņēmuma vadībai jādomā par reorganizāciju vai saistīta uzņēmuma dibināšanu. Piemēram, noslēdzot izdevīgu pasūtījumu, neto apgrozījums jau martā sasniedz 70 000 Ls, un ir prognozes, ka gada laikā apgrozījums varētu sasniegt 150 000 Ls. Paredzamās nodokļu sekas - 26 300 Ls (6 300 + 20 000 (20 % no 80 000)). Šāda MUN summa būtiski atšķiras no pamatsummas, kas var būt, piemērojot 9 % nodokli.

Jauna sabiedrība kā MUN maksātājs

Savukārt jau tagad - ar 1. septembri - MUN maksātāja statusu var iegūt:

- vienlaikus ar reģistrāciju Uzņēmumu reģistra (UR) attiecīgajā reģistrā, piesakoties MUN maksātāja statusa iegūšanai;
- fiziskā persona vienlaikus ar reģistrāciju saimnieciskā darba veicēja statusā, iesniedzot VID pieteikumu MUN maksātāja statusa iegūšanai.

Vēlos norādīt, ka reģistrējoties UR, vienlaikus ar iesniegumu par individuālā komersanta, individuālā uzņēmuma, zemnieka vai zvejnieka saimniecības vai sabiedrības ar ierobežotu atbildību ierakstīšanu UR attiecīgajā reģistrā tiek iesniegts tikai pieteikums MUN maksātāja statusa iegūšanai, vienlaicīgi apliecinot, ka:

- paredzamais mikrouzņēmuma darbinieku skaits nepārsniegs piecus darbiniekus, un darbinieki tiks informēti saskaņā ar MUN likuma 3. panta prasībām;
- paredzamais apgrozījums būs līdz 70 000 Ls gadā;
- mikrouzņēmums vēlas maksāt MUN.

UR 1 darbdienu laikā pēc MUN likuma 4. pantā minēto subjektu reģistrācijas elektroniski nosūta VID informāciju par saņemto pieteikumu MUN statusa iegūšanai.

Savukārt lēmumu par mikrouzņēmuma kā MUN maksātāja reģistrēšanu vai lēmumu par reģistrācijas atteikumu pieņem VID. Šāda satura pieteikums jāiesniedz arī uzsākot saimniecisko darbību un reģistrējoties VID.

Izvērtējot iespēju kļūt par MUN maksātāju jau šogad, jāievēro, ka apgrozījuma ierobežojuma kritērijs 70 000 Ls apmērā ir noteikts uz gadu, tā sadalījums pa periodiem – 5 833 Ls mēnesī vai 17 500 Ls ceturksnī - MUN likumā, gan nav noteikts, bet Noteikumi par mikrouzņēmumu nodokļa deklarāciju un tās aizpildīšanas kārtību (raksta tapšanas brīdī pieejams projekta veidā) paredz ierobežojuma proporcionālu attiecināšanu uz periodu, kādā uzņēmums darbojas.

Kā jau iepriekš minēju, ja arī VID lems par reģistrāciju MUN maksātāja statusā, sasniedzot kādu no MUN likuma noteiktajiem kritērijiem, MUN maksātāja statuss ar nākamo taksācijas periodu tiek zaudēts. Piemēram, ja sabiedrība ar ierobežotu atbildību ir reģistrēta oktobrī, un apgrozījums kopš reģistrācijas sasniegs 70 000 Ls, kas ir gada limits un attiecīgi pārsniedz limitu attiecināmu uz ceturksni, tad ar 2011. gada 1. janvāri MUN maksātāja statuss jau tiks zaudēts. Turklāt, piemērojot gada apgrozījuma proporcionālu attiecināšanu uz periodu, kādā uzņēmums darbojas MUN maksātāja statusā, apgrozījuma pārsniegumam 52 500 Ls ($70\,000 - (70\,000 / 12 \times 3)$) tiks piemērota palielināta MUN likme 20 % apmērā.

Šobrīd nav skaidrs, kā VID vērtēs situāciju, kuru nosaka Gada pārskatu likums, ka jaunizveidotas sabiedrības pirmais pārskata gads var aptvert īsāku vai garāku laika posmu nekā 12 mēneši. Komersantam laicīgi jānoskaidro nodokļu likumu interpretācija gadījumā, ja tas vēlas izvēlēties MUN maksātāja statusu un vienlaicīgi to interesē arī iespēja noteikt pārskata periodu, kas nesakrīt ar kalendāro gadu, jo MUN maksātāja taksācijas periods ir kalendāra gads.

Gan uzsākot saimniecisko darbību (komercdarbību) un izvēloties kļūt par MUN maksātāju, gan jau iepriekš reģistrētam uzņēmumam, piesakoties MUN maksātāja statusā, jāatceras arī par pienākumiem attiecībā pret darbiniekiem, jo MUN maksātāja statuss ietekmē ne tikai mikrouzņēmuma īpašnieku, bet arī tā darbiniekus.

Jānorāda, ka MUN likuma 2. un 3. pantā ir atšķirīgi noteikts, ka mikrouzņēmums ir tiesīgs iegūt MUN maksātāja statusu, ja ir rakstveidā **vienojies** ar visiem mikrouzņēmuma darbiniekiem. MUN likuma 3. pants savukārt nosaka, ka darbinieki tikai **jābrīdina**. Līdzās mikrouzņēmuma īpašniekam, kas ir pieskaitāms kā darbinieks, citi darbinieki gan nevar būt vairāk kā četri.

Attiecīgi darbinieku brīdināšana īpaši neaizkavēs MUN maksātāja statusa izvēli. Savukārt, ja vienošanos kā atsevišķs noteikums tiks ietverts darba līgumā, tad, saprotams, ar informēšanu vien nepietiek, abām pusēm – darba devējam un darbiniekam - ir jāvienojas.

No darbinieku interešu viedokļa svarīgi pievērst uzmanību, ka darba līgumā noteiktā samaksa, parasti bruto summa, MUN maksāšanas gadījumā pilnībā tiks saņemta arī neto summas veidā. Savukārt, ja ar nākamo taksācijas periodu MUN maksātāja statuss beigsies, tad turpmāk saņemamā neto alga būtiski atšķirsies no algas, kas tika saņemta darba devējam esot MUN maksātāja statusā. Piemēram, 2010. gada 15. septembrī SIA X reģistrējas UR, piesakās un iegūst MUN maksātāja statusu. Pieņemot darbā darbiniekus, SIA X rakstveidā informē darbiniekus, ka SIA X ir MUN maksātājs. Tiek piedāvāta alga 500 Ls un tiek skaidrots, ka IIN un VSAOI tiek noteiktas no mikrouzņēmuma apgrozījuma. Attiecīgi darba līgumā noteikto bruto algu darbinieks saņems arī *uz rokas*. Tomēr darbiniekam jāpārdomā, ka, ja darba devējs zaudēs MUN maksātāja statusu, tad piemērojot *parasto kārtību* neto alga piemērā minētajā gadījumā būs apmēram 345 Ls *uz rokas*.

Reklāma

RBS RĪGAS BIZNESĀ SKOLA
Rīgas Tehniskā universitāte

Atslēgvārdi: mikrouzņēmums / mikrouzņēmumu nodoklis